

Innehåll

Skyhöga byggnader 4

Ära i höjden 6

Tankar om livet 8

Livets mening 10

Döden 15

Identitet 22

Människosyn 28

Global etik och internationell 36

rättvisa

Staden som mötesplats för religioner 42

Jerusalem 44

Ayodhya 48

Singapore 50

Södermalm i Stockholm 52

Att bemästra golvet 54

Att röra sig och föra sig 56

Att föra sig på det religiösa golvet 58

Att mäta tid 72

Hur man mäter och delar in tid 74

Religionsöverskridande berättelser 82

Gemensamt för fem religioner 84

Gemensamt för tre religioner 98

Vision samexistens 106

Register 110

Bildförteckning 112

Innehåll

Skyhöga byggnader 4

Ära i höjden 6

Tankar om livet 8

Livets mening 10

Döden 15

Identitet 22

Människosyn 28

Global etik och internationell 36

rättvisa

Staden som mötesplats för religioner 42

Jerusalem 44

Ayodhya 48

Singapore 50

Södermalm i Stockholm 52

Att bemästra golvet 54

Att röra sig och föra sig 56

Att föra sig på det religiösa golvet 58

Att mäta tid 72

Hur man mäter och delar in tid 74

Religionsöverskridande berättelser 82

Gemensamt för fem religioner 84

Gemensamt för tre religioner 98

Vision samexistens 106

Register 110

Bildförteckning 112

Religion 9 liksom böckerna Religion 7 och Religion 8 har omslagsbilder som föreställer höga byggnader. De är tagna i huvudstäderna för tre olika länder:

Det anrika Riksdagshuset i Berlin med dess tillbyggda kupol.

Kistamässans dominerande hotell, Victoria Tower, i Stockholm som byter färg efter väderleken.

Europeiska unionens senaste och högsta skyskrapa, the Shard, i London.

Skyhöga byggnader

Vad säger de dig?

Ära i höjden

Idén med att uppföra skyhöga byggnader går långt tillbaka i historien. I Bibelns första bok, 1 Moseboken 11:1-9, berättas om ett sådant bygge. Babels torn låg i staden Babylon i nuvarande Irak. Rester finns fortfarande kvar ute i öknen. De är lätta att hitta på Google Earth. Bibeltexten ger också en förklaring till varför man satte igång med detta bygge:

Kom, så bygger vi oss en stad och ett torn som har spetsen uppe i himlen. Låt oss göra oss ett namn, så att vi inte sprids ut över hela jorden.

Många, både poeter, författare och konstnärer, har inspirerats av denna bibelberättelse. En Internetsökning på Babels torn/Tower of Babel ger många träffar. Hur man tolkar och använder denna babelberättelse sker på mycket olika sätt: Berättelser och dikter, film och musik tolkar detta innehåll. Restauranger och andra inrättningar bär detta namn.

Den svenske poeten Nils Ferlin (1898-1961) har beskrivit det hela så här:

*8,842 meter,
8,843 meter?
närmare gud,
stadigt närmare gud,
lyfter sig människan.*

Motiven till att uppföra extra påkostade byggnader kan vara många. Omslagsbilden på denna bok är tagen i London. Vid floden Themsen byggdes 2012 den då högsta byggnaden i hela EU, 309,6 meter. Där finns plats för kontor, affärer, restauranger och längst upp en ny och högst turistlockande utsiktspunkt över staden. Kostnaden uppgick till 14 miljarder svenska kronor. Ändå kallas byggnaden för The Shard, skärvan. Knappast kallas den så för att den bara kostade några skärvor. Mer troligt för att den består av hopsatta glasskärvor. Eller så ska byggnaden påminna om en försvarsanläggning i stil med dataspelet kring liv eller död, The Shards of Eden. Ännu en anledning till byggandet av The Shard är att den blev färdig samma sommar som London var värmland för 2012 års olympiska spel. Men andra har analyserat orsaken till byggnadens tillkomst

genom att påpeka att byggandet av och tävlandet i skyskrapor är kopplat till hot om finanskris. Skyscraper Index visar på ett sådant samband. Sammanfattningsvis verkar det som om byggandet av dessa höga torn från Babels torn till the Shard är ett sätt att protestera mot de hot som samhället för tillfället upplever. Skyskraporna är ett uttryck för stärkt gemenskap. Kanske kan de till och med symbolisera viljan till fred så som Lukasevangeliet beskriver det för herdarna som vaktar får utanför Betlehem. De får denna hälsning från skyn:

*Ära i höjden åt Gud
och på jorden fred
åt dem han har utvalt.*

De höga tornen kan tolkas som uttryck för människans strävan att få kontakt med något högre, en högre makt eller en gudomlighet som ska kunna bidra till att mänskligheten ska kunna fortleva i fred och kunna öka sitt välbefinnande. Eller så handlar det bara om att de som har makt och rikedom vill visa alla andra hur mäktiga och stora de är. Det är bara att välja det mest troliga alternativet eller komma med en egen förklaring.

1) Sök gärna på Babel, Babels torn och likande på Internet och skapa dig en egen uppfattning om vad Babel står för i dagens värld. Resonera tillsammans med dina kamrater över varför Babel är en sådan populär benämning.

2) Utgå från de tre korta citaten och reflektera över vad de kan ha betytt i sin samtid och vad de kan betyda för människor idag. Om du hinner kan du läsa var dessa citat finns i sin helhet genom att gå till biblioteket eller söka upp dem på Internet.

Reflektera - resonera

Pieter Bruegel den äldre är mycket känd för sin tolkning av Babels torn. Han skapade detta verk 1563. De många detaljerna visar på att Bruegel ville uttrycka något särskilt med detta motiv. Han levde i en tid då det stora spanska väldet förtryckte det lilla landet Nederländerna som kämpade för sin frihet. Hur kommer detta fram i hans skapande? Och hur skulle du och dina kamrater resonera om vad detta konstverk skulle kunna säga till oss idag?

Identitet

Vem tror du att du är?

Spegeln visar hur jag ser ut. Med spegelns hjälp kan jag också åstadkomma hur jag vill se ut. Min bild av mig påverkas också av andra. Är det spegeln, andra eller jag själv som bestämmer vem jag är?

Pianomannen

Polisen i England träffade på en förvirrad man på en folktom strand. Detta hände för några år sedan. När polisen förhörde honom kom han inte själv ihåg vem han var. Han hade tappat minnet. Han hade inga identitetshandlingar på sig. Inte ens en data-analys av hans fingeravtryck som kördes gav något resultat. Polisen sökte anhöriga och bekanta till mannen genom att publicera en bild på honom i flera europeiska tidningar. Ingen hörde av sig. Men några ledtrådar fick dock polisen, vilket gjorde att han kom att kallas pianomannen. En polis berättar:

”Mannen utan identitet togs upp en gul och en blå krita. Sedan tecknade han bilden av en flagga. En svensk flagga. Han bytte färg på kritorna och tecknade en ny bild av en flygel. Både från in- och utsidan. Den förbryllade personalen förstod varken ut eller in. De tog honom med på en rundvisning på det sjukhus där han var placerad. När de kom till sjukhuskyrkan gick mannen direkt fram och satte sig vid ett piano. Sedan höll han en flera timmar lång pianokonsert med klassisk pianomusik.”

Det enda som polisen kunde konstatera var att mannen var bra på att spela piano och dålig på att prata engelska. Polisen måste nu lägga pussel med de få informationsbitar de hade.

Och de började foga ihop den ena pusselbiten efter den andra precis som du ska göra för att ge svaret på frågan vem jag är.

Kroppsjaget

När du själv försöker förstå vem du själv är är din kropp viktig. Ditt kroppsjag är en stor del av din identitet. Din kropp är ständigt med dig var du än befinner dig. När du vaknar i din säng, är i skolan eller åker långt hemifrån så har du ändå hela tiden din kropp med dig. Med hjälp av din kropp utför du olika saker.

Det är också genom din kropp du står i relation till världen utanför dig själv. Din kropp fryser när det är kallt ute eller du känner att du rodnar när du får en komplimang.

Det är genom ditt utseende som andra känner igen dig. Ditt passfoto och din blick ger passkontrollen svar på frågan om du är du, eftersom ansiktet är en viktig del av kroppsjaget.

Genom din spegelbild av din kropp känner du igen dig själv. Men ditt förhållande till kroppen kan vara att du ser kroppen som ett bihang till ditt jag: "Jag har en kropp". Kroppen är något som råkar "hänga med". Men kroppen kan också vara en viktig del i identiteten: "Jag är en kropp". Kroppen vårdas då noggrant. Om någon skada uppkommer, exempelvis vid sjukdom, orsakar det kris för dig.

Mannens kropp utgjorde en pusselbit. Polisen kunde konstatera att han var ca 25-30 år. Fingeravtryck eller DNA-prov gav inte något resultat och några andra spår på kroppen kunde de inte finna.

Minnesjaget

Minnen utgör en viktig del av en persons identitet. Om du skulle drabbas av total minnesförlust skulle en viktig pusselbit av din egen identitet förloras. Med ditt minne skapar du en berättelse om vem du är. När andra vill höra vad du varit med om så ger du bitar av din berättelse om dig själv. "När jag var fem år och lärde mig åka skridsko..., började högstadiet.... "

Ett fotoalbum är en hjälp för minnesjaget. Genom bilder från barndomen kan minnesjaget stärkas i sina minnesbilder.

Det är vanligt att återberätta händelser när du träffar släktingar som du inte möter så ofta. De vill gärna veta vad du håller på med eller varit med om. De försöker skapa sig en bild av vem du är.

En viktig del av polisens pussel handlade om att få fram de minnen pianomannen eventuellt hade.

I fallet med pianomannen så var ett av de stora problemen att han sa sig inte komma ihåg någonting om sitt liv. Inte var han bodde och inte ens från vilket land han kom. Han kom inte heller ihåg några släktingar. Polisen försökte genom hans teckningar av en svensk flagga få bekräftat om detta var ett uttryck för hans minne om att han var svensk.

Självbild

Du har en självbild av vem du är; den verkliga självbilden. Men du har också en bild av hur du skulle vilja vara, en idealbild. Om avståndet mellan idealbilden och den verkliga självbilden blir för stor, kan det orsaka problem i form av skuld känslor eller bristande självrespekt.

Du har även vissa bestämda uppfattningar, som du inte ger efter på. Det kan vara att alla människor har lika värde. Dessa uppfattningar är en del av din identitet. Att ge upp sin övertygelse skulle vara ett stort hot mot din identitet.

Kopplat till självbilden hör också din kulturella identitet. Detta blir särskilt tydligt när du vistas i andra länder. Då upptäcker du att du har en kulturell identitet som skiljer sig från andras.

Ett växande intresse för släktforskning kan vara ett uttryck för att man vill tydliggöra denna del av självbilden. Kulturkrockar uppstår också i vardagen, i skolan och närsamhället. Också här möts människor med olika bakgrunder beroende på familjetraditioner, ursprungsland och olika vanor. Det självklara är då inte längre självklart. Det underlättar att leva i sådana situationer om självbild och idealbild står nära varann.

Polisen lyckades inte heller få fram pianomanens egen självbild. Det enda polisen fick fram var att han var skicklig på att spela piano. Han har inget minne och därför kommer han inte ihåg hur han ser på sig själv. Polisen hittar heller inga släktingar eller vänner som kunde ge en bild hur de uppfattade honom.

Roller

En del av din identitet utgörs av de roller som du "spelar". Alla människor har en mängd jag-roller som vi använder i olika situationer för att dölja vår osäkerhet och klara de förväntningar som andra ställer på oss. Du spelar exempelvis "själsäkerhetsrollen" trots av du innerst inne är mycket osäker, eftersom du ibland inte vill erkänna den känslan för andra.

När du får sluta spela svåra roller och vara dig själv så känner du ofta en befrielse. Att få vistas bland vänner som accepterar dig som du är skänker ofta lugn.

Du har många olika roller och du tilldelas roller i dina relationer till andra människor. Inför dina föräldrar har du rollen som barn. I skolan har du rollen som elev. Andras reaktioner bekräftar eller ifrågasätter hur bra du lyckas "spela" dina roller och därmed dölja dig bakom dina roller.

Facebook, Instagram, Twitter och andra webbsidor ger dig möjlighet att dölja vem du är. Du kan också välja att avslöja personliga saker om dig själv för andra. Genom att välja vad du vill skriva eller visa bilder på kan du få känslan av att du kan kontrollera hur du vill att andra ska uppfatta dig.

"Pianomannen" uppfattades av polisen och andra som "mannen som inte någon vet vem han är". Det blev en ny roll som han fick. Den verkade ge honom en hel del uppmärksamhet. Han fick vissa vinster av detta. Han fick kläder, mat och bostad i rollen som "sjuk". I massmedia blev han en person som var under polisutredning och blev en spännande gåta att följa för läsarna. Rollen som "pianomannen" gav honom alltså vissa vinster. Men det löste inte polisens problem med att lyckas ta reda på hans identitet.

Jaget som livsprojekt

Ditt eget livsprojekt består av dina olika livserfarenheter och de mål som du har satt upp för ditt liv: Det kan handla om att komma in på en viss utbildning, att få ihop det med den mest attraktiva partnern och att tjäna massor av pengar. Det kan tänkas att du lyckas genomföra det du föresatt dig. Då ökar ditt självförtroende och du upplever en starkare identitetskänsla och du vågar sätta upp nya djärva mål att uppnå.

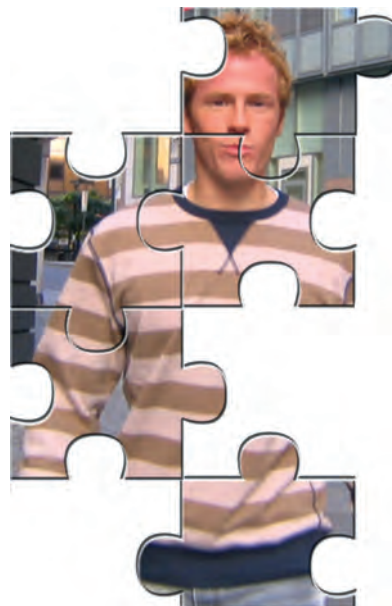
Men det kan också hända att du inte når de mål du satt upp. Du kom inte in på den utbildning som du tänkt dig, blev nobbad av den tilltänkta partnern och fick ta ett mindre välbetalt arbete. Det innebär kris för ditt självförtroende och din identitetskänsla. Men en kris innebär också en möjlighet. Du tvingas att göra en omvärdering av ditt livsprojekt och inrikta dig på andra mål. Många berättar efteråt om att livskrisen varit nyttig för livsprojektet.

Viktor Frankl var en österrikisk psykolog (1905-1997) som betonade vikten av att ha livsprojekt. Han överlevde många år i nazisternas koncentrationsläger under andra världskriget. Han gjorde bedömningen att tron på ett framtida liv utanför det elände som var i lägret bidrog till att många av de människor som var där orkade överleva. De hade en tro på framtiden. De hade en vilja att se en mening i ett framtida liv. Förhållningssättet var: "Jag är den som tänker överleva detta helvete." Att släppa detta livsprojekt skulle ha inneburit att resignera och gå en säker död tillmötes. Framtidsmål och inriktning ger människan mening i nuet och formar samtidigt en pusselbit till identiteten.

"Pianomannen" uppgav för polisen att han inte hade några planer för sin framtid. Han saknade ett eget livsprojekt

Han befann sig i ett slags väntrum där han lät polisen försöka ta reda på vem han var. Hans liv formades av att andra fick ta hand om honom och sökte lösa mysteriet/pusslet med vem han var.

Pusslet löstes

Polisen kunde inte lösa pusslet med "pianomannen". De hade för få pusselbitar. Efter flera månader av sökande efter nya pusselbitar visste de fortfarande inte vem han var. Pusslet fick dock plötsligt en oväntad lösning genom att han själv började berätta om vem han var. Han sa att han var en före detta mentalskötare från Bayern i Tyskland. Han var djupt deprimerad och när polisen hittade honom på stranden hade han försökt att begå självmord.

Din identitet innehåller många "pusselbitar". Du identifierar dig med ditt kroppsjag, din självbild och ditt minnesjag. Vilka roller som du "spelar" har stor betydelse liksom vilka livsprojekt som du satt upp för dig själv. Din identitet innehåller alltså många olika delar som måste fogas ihop för att en helhet ska framträda både för dig själv och andra.

Så kan du själv svara på frågan vem du är, så fogar andra samman bitar av dig för att göra sig en föreställning om vem du är. Det är inte alltid som alla bitar faller på plats. För många kan en psykolog eller terapeut behöva hjälpa till för att personliga problem ska lösas. I fallet med pianomannen behövde polisen rycka in för att lösa mysteriet.

- 1 När det gällde "pianomannen" kunde polisen få reda på vem han var genom att han själv berättade. Men talade han verkligen sanning? Kunde polisen verkligen lita på det han sa? Resonera med dina kamrater: Vilka undersökningar borde polisen göra för att bekräfta att han talade sanning?
- 2 Läs kontaktannonser i dagspressen eller på internet och ta reda på hur människor presenterar sig själva i annonserna. Formulera sedan en egen annons där du presenterar dig själv.
- 3 Fundera över vad du har för livsprojekt. Börja gärna med "Jag är den som ..."
- 4 För många människor på jorden är det huvudsakliga livsprojektet att få mat för dagen och att överleva. Vad betyder det för svaret på frågan "Vem är jag?", tror du?
- 5 Tänk dig att du vaknar en morgon och inte kommer ihåg någonting av ditt tidigare liv. Vem är du då?
- 6 Föreställ dig att du är på en anställningsintervju och blir ombedd att kort presentera dig själv. Träna inför klassen att tala om vem du är. Hur stämmer din presentation av dig själv med vad dina kamrater tycker om dig?
- 7 En turist blev visad runt i Stockholm. Han fick se Kungliga slottet, Skansen, Gamla Stan, Stadshuset, fick åka en rundtur med buss i de centrala delarna och göra en båttur på Stockholms ström. Efter detta frågade han guiden: "Ja, det här var intressant, men var ligger egentligen Stockholm?" På samma sätt har du i det här kapitlet fått exempel på olika "Jag" som tillsammans utgör svaret på frågan "Vem är jag?" Om du då frågar: "Ja, det var intressant, men vem är jag egentligen?" liknar du turisten som undrar var Stockholm egentligen ligger. Ange med egna ord poängen med skildringen av turisten i Stockholm.
- 8 Du påverkas av olika trender, inte minst vad gäller kläder. Resonera med dina kamrater: Vad kan det beror på och varför är det så viktigt att ha "rätt" kläder?
- 9 Reflektera över
 - a. Vilka delar av din identitet förändras under ditt liv?
 - b. Finns det några delar av din identitet som du tycker är stabila?
 - c. Vilka delar av din identitet bestäms av andra? Resonera tillsammans över bilden nedan.

Den heliga staden

Vissa städer som Jerusalem och Ayodhya har mer än andra kommit att bli heliga. De är platser som människor har vallfärdat till i tusentals år. Här får du besöka Jerusalem och Ayodhya. Du kommer att se hur komplicerat det kan vara att uppfattas som en helig stad.

Den mångreligiösa staden

Andra städer som Singapore och stadsdelar som Södermalm i Stockholm har det gemensamt att de har sedan lång tid tillbaka en befolkning som tagit med sig sin kultur och sin religion så att det konkret visar sig i stadens arkitektur.

Den trånga staden

Religionsbyggnader i många stora städer i världen trängs med många andra intressenters byggnader. Ett exempel på detta utgör Trinity Church på Manhattan i New York. Kyrkan är i verkligheten stor som en katedral och med ett högt torn. När den byggdes år 1846 dominerande den stadsbilden. Tornet syntes på långt håll. Men på den bild som är tagen idag ser kyrkan liten ut i trängseln med börsens skyskrapor på Wall Street. Genom att studera olika städers utveckling får du en god bild av religionens plats i samhället.

Staden som mötesplats för religioner

Konflikt, samexistens eller trängsel?

Jerusalem

Jerusalem är den stad i nuvarande Israel som är tre religioners huvudstad. Staden är full av byggnader och minnesmärken som representerar dessa olika religionstraditioner. Jerusalem är den heliga staden för både judendom, kristendom och islam. Detta gäller i särskilt hög grad den del som kallas Gamla Jerusalem, dvs. den del av staden som finns innanför murarna.

Samtidigt är Jerusalem en stad full av konflikter vilka har historiska, traditionella, religiösa, politiska, sociala och ekonomiska orsaker. Gamla Jerusalem är därför indelat i olika områden som har präglats av de olika religionerna: en judisk del, en kristen del, en muslimsk del.

Vid olika tidpunkter har Gamla Jerusalems sett olika ut. 1949 tillskapades efter krig en vapenvila där Jerusalem delades: Gamla staden tillföll Jordanien medan den nya staden blev en del av Israel.

Efter det s k sexdagarskriget 1967 intog staten Israel förutom västbanken och Gaza en större del av Gamla Jerusalem. En vapenvila slöts, och Israel har sedan dess befäst områdena med bosättningar. Numera är dessa gränser förstärkta med en hög mur.

Genom att följa de förändringar som skett på Sionberget, också kallat tempelberget, under några århundraden får man klart för sig hur problematiskt det hela alltid har varit.

År 1 - Ett judiskt tempel finns på området.

År 70 - Inga byggnader fanns på området, endast grundmuren till templet, den så kallade klagomuren.

120-talet - Den romerske kejsaren Hadrianus byggde ett tempel till guden Jupiter.

320-talet - Den romerske kejsaren Konstantin lät riva det romerska templet och kanske anlades där en kyrka.

År 650 - Två moskéer, al Aqsa moskén tillkom 632 och Omarmoskén 691, är byggda på området.

År 1099 - De kristna korsriddarna tar över området och al Aqsa moskén blir deras högkvarter. Ett kors placeras över Omarmoskén.

År 1187 - Muslimska härskare återtog området och dess byggnader blev moskéer som tidigare.

År 1948 - tillkom den moderna staten Israel men några förändringar av tempelområdet genomfördes inte.

År 1967 - tog Israel kontroll över hela Jerusalem men några förändringar av tempelområdet genomfördes inte. Däremot revs ett stort område med äldre hus kring klagomuren, nu kallad västra muren, och ett stort öppet torg tillkom vid muren.

År 1969 - utfördes ett attentat mot al Aqsa moskén. En utländsk kristen besökare försökte bränna ner byggnaden i hopp om att ett nytt Jerusalem skulle byggas i samband med Messias återkomst.

Nuläget - De båda moskéerna finns orörda kvar på tempelområdet. Vissa historiska källor kan tyda på att moskéerna egentligen från början var kristna kyrkor. Statens arkeologiska utgrävningar under tempelområdet på 1970-talet och återupptagna 2007 har väckt protester inom islamvärlden. De hävdar att syftet med utgrävningarna är att underminera den islamska rätten till sina byggnader.

Judendomens Jerusalem

Flera länders politiska ledare har känt sig utmanade att skapa fred i detta område. Och olika utspel sker ständigt. Till och med en statsminister från Sverige gjorde för några år sedan ett försök. Men hittills har ingen lyckats.

Olika lösningar kan tänkas. En av de mer långtgående lösningarna förbereds av några religiösa grupper i Israel. De förbereder rent konkret för en situation då moskéerna inte längre finns på tempelområdet. Där ska ett judiskt tempel byggas. Därför har de redan inventarier till templet och prästernas kläder klara.

De resonerar så här:

Under den israelitiska stormaktstiden 1000-/900-talet f Kr grundade David ett kungadöme med Jerusalem som huvudstad. Hans son Salomo byggde dessutom ett tempel. Staden och templet förstördes under 500-talet f Kr i samband med att större delen av folket fördes i fångenskap till Babylonien. Ett andra tempel byggdes efter återkomsten. Det förstördes av romarriket 70 e Kr.

Sedan dess har drömmen om att återuppbygga ett judiskt tempel i Jerusalem funnits. För flertalet har det stannat vid ett slags dröm. Men för en minoritet av judar är det viktigt att återuppbygga templet i Jerusalem. Först när detta skett kan alla inom judendomen återförenas. *The Temple Mount and Land of Israel Faithful Movement* är ett exempel på en rörelse inom judendomen som har detta mål. De samlar in medel och tillverkar olika inventarier för templet som altare, rökelsekar och sjuarmad ljusstake liksom prästkläder. På en video som visas på deras hemsida demonstrerar de hur drömmen ska bli verklighet och hur man ser på de hinder som finns, framför allt i form av den moské som finns på området sedan 600-talet. Som motståndare utpekas både islamföreträdare och de politiker som styr landet liksom USA:s president.

En annan sådan rörelse är *The Temple Institute*. På deras hemsida visas hur långt man hunnit i framställningen av hur detta tredje tempel ska se ut. De visar också olika inventarier som redan är tillverkade för att finnas i detta tempel.

Modell av Herodes tempel i Jerusalem med klippmoskén i bakgrunden.

Dessa organisationer har inget stöd av staten Israel men har naturligtvis rätt att existera i en demokratisk stat där alla har yttrandefrihet. De flesta israeler finner att nuvarande läge är bäst, dvs att moskéerna står orörda men under israelisk bevakning. Klippmoskén är dessutom mer ett museum över en tid som varit än en byggnad där fredagsbön pågår till skillnad från al Aqsa moskén.

Kristendomens Jerusalem

Bland alla Orlandos parker i Florida finns sedan några år tillbaka också parken *The Holy Land Experience*. Här har man byggt upp delar av staden Jerusalem på Jesus tid i full skala. Det judiska templet står i dess mitt. Och inne i ett av husen finns en modell av staden i sin helhet med dess murar och hus och människor. Här träffar man på översteprästen i överstprästerlig skrud, den sjuarmade ljusstaken, offeraltare, rökelsealtare, bord med skådebröd och alla andra inredningar som ska till för ett fungerande tempel.

Men de som står bakom denna park har inte tänkt att återinföra den judiska offerreligionen igen och denna gång i USA. Andra delar av parken visar att syftet är ett annat. Här finns platser där Jesus vandrade runt sjön Gennesaret. En båt ligger vid den lilla sjöns strand, som sägs vara en kopia av en båt funnen från den tid då Jesus vandrade kring Gennesarets sjö. Och i ett berg finns en kopia av gravbädden där Jesus låg. Och i en grotta kan man fira den sista måltiden ledd av en som spelar Jesus roll. Syftet med denna park är alltså att kristna och andra som intresserar sig för kristendom ska kunna få leva sig in i Jerusalem på Jesus tid. De ska se skillnaden mellan den judendom som Jesus lämnade och den kristendom som blev följden av hans verksamhet. Också denna organisation når man lätt på Internet (www.holylandexperience.com).

Islams Jerusalem

De muslimska företrädarna i Jerusalem har en helt annorlunda utgångspunkt för hur de ser på Sionsberget i Jerusalems gamla stadsdel. En av styrelseledamöterna för området uttrycker det hela så här:

Church of all Nations i Holy Land, Orlando, Florida.

När den muslimske härskaren Omar på 600-talet intog Jerusalem fann han detta berg helt ödelagt. Här fanns inte ett spår av något judiskt tempel eller annan byggnad. Han hade därför ingen avsikt att kränka judisk religion eller skända deras heliga tempelområde. Han tyckte bara att området borde bebyggas och då var det naturligt att det blev en moské. Sedan dess har området varit en plats för islam. 1600 år är en lång tid så traditionen måste respekteras. Klippmoskén är ju en mycket vacker byggnad och underhålls väl. Den är dessutom ett museum och därmed kränks inte heller någon annan religion. Därför är det provocerande att den judiska staten bekostat arkeologiska utgrävningar under senare tid. Särskilt som de påträffat fynd som skulle bevisa att det stått en judisk synagoga på området redan under Omars tid. Såna utgrävningar borde omedelbart stoppas. Och resultaten väger lätt med hänsyn till klippmoskéns ålder och skönhet.

Religion 9 liksom böckerna Religion 7 och Religion 8 har omslagsbilder som föreställer höga byggnader. De är tagna i huvudstäderna för tre olika länder:

Det anrika Riksdagshuset i Berlin med dess tillbyggda kupol.

Kistamässans dominerande hotell, Victoria Tower, i Stockholm som byter färg efter väderleken.

Europeiska unionens senaste och högsta skyskrapa, the Shard, i London.

Skyhöga byggnader

Vad säger de dig?

Ära i höjden

Idén med att uppföra skyhöga byggnader går långt tillbaka i historien. I Bibelns första bok, 1 Moseboken 11:1-9, berättas om ett sådant bygge. Babels torn låg i staden Babylon i nuvarande Irak. Rester finns fortfarande kvar ute i öknen. De är lätta att hitta på Google Earth. Bibeltexten ger också en förklaring till varför man satte igång med detta bygge:

Kom, så bygger vi oss en stad och ett torn som har spetsen uppe i himlen. Låt oss göra oss ett namn, så att vi inte sprids ut över hela jorden.

Många, både poeter, författare och konstnärer, har inspirerats av denna bibelberättelse. En Internetsökning på Babels torn/Tower of Babel ger många träffar. Hur man tolkar och använder denna babelberättelse sker på mycket olika sätt: Berättelser och dikter, film och musik tolkar detta innehåll. Restauranger och andra inrättningar bär detta namn.

Den svenske poeten Nils Ferlin (1898-1961) har beskrivit det hela så här:

*8,842 meter,
8,843 meter?
närmare gud,
stadigt närmare gud,
lyfter sig människan.*

Motiven till att uppföra extra påkostade byggnader kan vara många. Omslagsbilden på denna bok är tagen i London. Vid floden Themsen byggdes 2012 den då högsta byggnaden i hela EU, 309,6 meter. Där finns plats för kontor, affärer, restauranger och längst upp en ny och högst turistlockande utsiktspunkt över staden. Kostnaden uppgick till 14 miljarder svenska kronor. Ändå kallas byggnaden för The Shard, skärvan. Knappast kallas den så för att den bara kostade några skärvor. Mer troligt för att den består av hopsatta glasskärvor. Eller så ska byggnaden påminna om en försvarsanläggning i stil med dataspelet kring liv eller död, The Shards of Eden. Ännu en anledning till byggandet av The Shard är att den blev färdig samma sommar som London var värmland för 2012 års olympiska spel. Men andra har analyserat orsaken till byggnadens tillkomst

genom att påpeka att byggandet av och tävlandet i skyskrapor är kopplat till hot om finanskris. Skyscraper Index visar på ett sådant samband. Sammanfattningsvis verkar det som om byggandet av dessa höga torn från Babels torn till the Shard är ett sätt att protestera mot de hot som samhället för tillfället upplever. Skyskraporna är ett uttryck för stärkt gemenskap. Kanske kan de till och med symbolisera viljan till fred så som Lukasevangeliet beskriver det för herdarna som vaktar får utanför Betlehem. De får denna hälsning från skyn:

*Ära i höjden åt Gud
och på jorden fred
åt dem han har utvalt.*

De höga tornen kan tolkas som uttryck för människans strävan att få kontakt med något högre, en högre makt eller en gudomlighet som ska kunna bidra till att mänskligheten ska kunna fortleva i fred och kunna öka sitt välbefinnande. Eller så handlar det bara om att de som har makt och rikedom vill visa alla andra hur mäktiga och stora de är. Det är bara att välja det mest troliga alternativet eller komma med en egen förklaring.

1) Sök gärna på Babel, Babels torn och likande på Internet och skapa dig en egen uppfattning om vad Babel står för i dagens värld. Resonera tillsammans med dina kamrater över varför Babel är en sådan populär benämning.

2) Utgå från de tre korta citaten och reflektera över vad de kan ha betytt i sin samtid och vad de kan betyda för människor idag. Om du hinner kan du läsa var dessa citat finns i sin helhet genom att gå till biblioteket eller söka upp dem på Internet.

Reflektera - resonera

Pieter Bruegel den äldre är mycket känd för sin tolkning av Babels torn. Han skapade detta verk 1563. De många detaljerna visar på att Bruegel ville uttrycka något särskilt med detta motiv. Han levde i en tid då det stora spanska väldet förtryckte det lilla landet Nederländerna som kämpade för sin frihet. Hur kommer detta fram i hans skapande? Och hur skulle du och dina kamrater resonera om vad detta konstverk skulle kunna säga till oss idag?

Identitet

Vem tror du att du är?

Spegeln visar hur jag ser ut. Med spegelns hjälp kan jag också åstadkomma hur jag vill se ut. Min bild av mig påverkas också av andra. Är det spegeln, andra eller jag själv som bestämmer vem jag är?

Pianomannen

Polisen i England träffade på en förvirrad man på en folktom strand. Detta hände för några år sedan. När polisen förhörde honom kom han inte själv ihåg vem han var. Han hade tappat minnet. Han hade inga identitetshandlingar på sig. Inte ens en data-analys av hans fingeravtryck som kördes gav något resultat. Polisen sökte anhöriga och bekanta till mannen genom att publicera en bild på honom i flera europeiska tidningar. Ingen hörde av sig. Men några ledtrådar fick dock polisen, vilket gjorde att han kom att kallas pianomannen. En polis berättar:

”Mannen utan identitet togs upp en gul och en blå krita. Sedan tecknade han bilden av en flagga. En svensk flagga. Han bytte färg på kritorna och tecknade en ny bild av en flygel. Både från in- och utsidan. Den förbryllade personalen förstod varken ut eller in. De tog honom med på en rundvisning på det sjukhus där han var placerad. När de kom till sjukhuskyrkan gick mannen direkt fram och satte sig vid ett piano. Sedan höll han en flera timmar lång pianokonsert med klassisk pianomusik.”

Det enda som polisen kunde konstatera var att mannen var bra på att spela piano och dålig på att prata engelska. Polisen måste nu lägga pussel med de få informationsbitar de hade.

Och de började foga ihop den ena pusselbiten efter den andra precis som du ska göra för att ge svaret på frågan vem jag är.

Kroppsjaget

När du själv försöker förstå vem du själv är är din kropp viktig. Ditt kroppsjag är en stor del av din identitet. Din kropp är ständigt med dig var du än befinner dig. När du vaknar i din säng, är i skolan eller åker långt hemifrån så har du ändå hela tiden din kropp med dig. Med hjälp av din kropp utför du olika saker.

Det är också genom din kropp du står i relation till världen utanför dig själv. Din kropp fryser när det är kallt ute eller du känner att du rodnar när du får en komplimang.

Det är genom ditt utseende som andra känner igen dig. Ditt passfoto och din blick ger passkontrollen svar på frågan om du är du, eftersom ansiktet är en viktig del av kroppsjaget.

Genom din spegelbild av din kropp känner du igen dig själv. Men ditt förhållande till kroppen kan vara att du ser kroppen som ett bihang till ditt jag: "Jag har en kropp". Kroppen är något som råkar "hänga med". Men kroppen kan också vara en viktig del i identiteten: "Jag är en kropp". Kroppen vårdas då noggrant. Om någon skada uppkommer, exempelvis vid sjukdom, orsakar det kris för dig.

Mannens kropp utgjorde en pusselbit. Polisen kunde konstatera att han var ca 25-30 år. Fingeravtryck eller DNA-prov gav inte något resultat och några andra spår på kroppen kunde de inte finna.

Minnesjaget

Minnen utgör en viktig del av en persons identitet. Om du skulle drabbas av total minnesförlust skulle en viktig pusselbit av din egen identitet förloras. Med ditt minne skapar du en berättelse om vem du är. När andra vill höra vad du varit med om så ger du bitar av din berättelse om dig själv. "När jag var fem år och lärde mig åka skridsko..., började högstadiet.... "

Ett fotoalbum är en hjälp för minnesjaget. Genom bilder från barndomen kan minnesjaget stärkas i sina minnesbilder.

Det är vanligt att återberätta händelser när du träffar släktingar som du inte möter så ofta. De vill gärna veta vad du håller på med eller varit med om. De försöker skapa sig en bild av vem du är.

En viktig del av polisens pussel handlade om att få fram de minnen pianomannen eventuellt hade.

I fallet med pianomannen så var ett av de stora problemen att han sa sig inte komma ihåg någonting om sitt liv. Inte var han bodde och inte ens från vilket land han kom. Han kom inte heller ihåg några släktingar. Polisen försökte genom hans teckningar av en svensk flagga få bekräftat om detta var ett uttryck för hans minne om att han var svensk.

Självbild

Du har en självbild av vem du är; den verkliga självbilden. Men du har också en bild av hur du skulle vilja vara, en idealbild. Om avståndet mellan idealbilden och den verkliga självbilden blir för stor, kan det orsaka problem i form av skuld känslor eller bristande självrespekt.

Du har även vissa bestämda uppfattningar, som du inte ger efter på. Det kan vara att alla människor har lika värde. Dessa uppfattningar är en del av din identitet. Att ge upp sin övertygelse skulle vara ett stort hot mot din identitet.

Kopplat till självbilden hör också din kulturella identitet. Detta blir särskilt tydligt när du vistas i andra länder. Då upptäcker du att du har en kulturell identitet som skiljer sig från andras.

Ett växande intresse för släktforskning kan vara ett uttryck för att man vill tydliggöra denna del av självbilden. Kulturkrockar uppstår också i vardagen, i skolan och närsamhället. Också här möts människor med olika bakgrunder beroende på familjetraditioner, ursprungsland och olika vanor. Det självklara är då inte längre självklart. Det underlättar att leva i sådana situationer om självbild och idealbild står nära varann.

Polisen lyckades inte heller få fram pianomanens egen självbild. Det enda polisen fick fram var att han var skicklig på att spela piano. Han har inget minne och därför kommer han inte ihåg hur han ser på sig själv. Polisen hittar heller inga släktingar eller vänner som kunde ge en bild hur de uppfattade honom.

Roller

En del av din identitet utgörs av de roller som du "spelar". Alla människor har en mängd jag-roller som vi använder i olika situationer för att dölja vår osäkerhet och klara de förväntningar som andra ställer på oss. Du spelar exempelvis "själsäkerhetsrollen" trots av du innerst inne är mycket osäker, eftersom du ibland inte vill erkänna den känslan för andra.

När du får sluta spela svåra roller och vara dig själv så känner du ofta en befrielse. Att få vistas bland vänner som accepterar dig som du är skänker ofta lugn.

Du har många olika roller och du tilldelas roller i dina relationer till andra människor. Inför dina föräldrar har du rollen som barn. I skolan har du rollen som elev. Andras reaktioner bekräftar eller ifrågasätter hur bra du lyckas "spela" dina roller och därmed dölja dig bakom dina roller.

Facebook, Instagram, Twitter och andra webbsidor ger dig möjlighet att dölja vem du är. Du kan också välja att avslöja personliga saker om dig själv för andra. Genom att välja vad du vill skriva eller visa bilder på kan du få känslan av att du kan kontrollera hur du vill att andra ska uppfatta dig.

"Pianomannen" uppfattades av polisen och andra som "mannen som inte någon vet vem han är". Det blev en ny roll som han fick. Den verkade ge honom en hel del uppmärksamhet. Han fick vissa vinster av detta. Han fick kläder, mat och bostad i rollen som "sjuk". I massmedia blev han en person som var under polisutredning och blev en spännande gåta att följa för läsarna. Rollen som "pianomannen" gav honom alltså vissa vinster. Men det löste inte polisens problem med att lyckas ta reda på hans identitet.

Jaget som livsprojekt

Ditt eget livsprojekt består av dina olika livserfarenheter och de mål som du har satt upp för ditt liv: Det kan handla om att komma in på en viss utbildning, att få ihop det med den mest attraktiva partnern och att tjäna massor av pengar. Det kan tänkas att du lyckas genomföra det du föresatt dig. Då ökar ditt självförtroende och du upplever en starkare identitetskänsla och du vågar sätta upp nya djärva mål att uppnå.

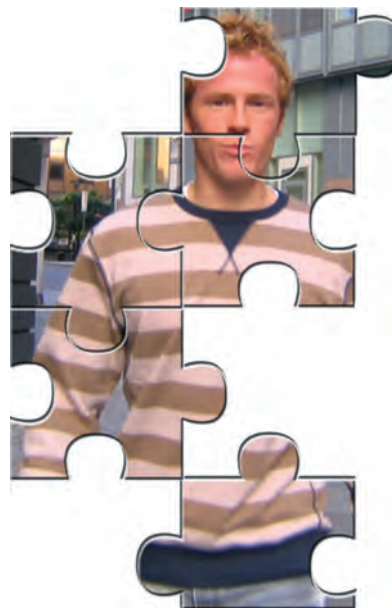
Men det kan också hända att du inte når de mål du satt upp. Du kom inte in på den utbildning som du tänkt dig, blev nobbad av den tilltänkta partnern och fick ta ett mindre välbetalt arbete. Det innebär kris för ditt självförtroende och din identitetskänsla. Men en kris innebär också en möjlighet. Du tvingas att göra en omvärdering av ditt livsprojekt och inrikta dig på andra mål. Många berättar efteråt om att livskrisen varit nyttig för livsprojektet.

Viktor Frankl var en österrikisk psykolog (1905-1997) som betonade vikten av att ha livsprojekt. Han överlevde många år i nazisternas koncentrationsläger under andra världskriget. Han gjorde bedömningen att tron på ett framtida liv utanför det elände som var i lägret bidrog till att många av de människor som var där orkade överleva. De hade en tro på framtiden. De hade en vilja att se en mening i ett framtida liv. Förhållningssättet var: "Jag är den som tänker överleva detta helvete." Att släppa detta livsprojekt skulle ha inneburit att resignera och gå en säker död tillmötes. Framtidsmål och inriktning ger människan mening i nuet och formar samtidigt en pusselbit till identiteten.

"Pianomannen" uppgav för polisen att han inte hade några planer för sin framtid. Han saknade ett eget livsprojekt

Han befann sig i ett slags väntrum där han lät polisen försöka ta reda på vem han var. Hans liv formades av att andra fick ta hand om honom och sökte lösa mysteriet/pusslet med vem han var.

Pusslet löstes

Polisen kunde inte lösa pusslet med "pianomannen". De hade för få pusselbitar. Efter flera månader av sökande efter nya pusselbitar visste de fortfarande inte vem han var. Pusslet fick dock plötsligt en oväntad lösning genom att han själv började berätta om vem han var. Han sa att han var en före detta mentalskötare från Bayern i Tyskland. Han var djupt deprimerad och när polisen hittade honom på stranden hade han försökt att begå självmord.

Din identitet innehåller många "pusselbitar". Du identifierar dig med ditt kroppsjag, din självbild och ditt minnesjag. Vilka roller som du "spelar" har stor betydelse liksom vilka livsprojekt som du satt upp för dig själv. Din identitet innehåller alltså många olika delar som måste fogas ihop för att en helhet ska framträda både för dig själv och andra.

Så kan du själv svara på frågan vem du är, så fogar andra samman bitar av dig för att göra sig en föreställning om vem du är. Det är inte alltid som alla bitar faller på plats. För många kan en psykolog eller terapeut behöva hjälpa till för att personliga problem ska lösas. I fallet med pianomannen behövde polisen rycka in för att lösa mysteriet.

- 1 När det gällde "pianomannen" kunde polisen få reda på vem han var genom att han själv berättade. Men talade han verkligen sanning? Kunde polisen verkligen lita på det han sa? Resonera med dina kamrater: Vilka undersökningar borde polisen göra för att bekräfta att han talade sanning?
- 2 Läs kontaktannonser i dagspressen eller på internet och ta reda på hur människor presenterar sig själva i annonserna. Formulera sedan en egen annons där du presenterar dig själv.
- 3 Fundera över vad du har för livsprojekt. Börja gärna med "Jag är den som ..."
- 4 För många människor på jorden är det huvudsakliga livsprojektet att få mat för dagen och att överleva. Vad betyder det för svaret på frågan "Vem är jag?", tror du?
- 5 Tänk dig att du vaknar en morgon och inte kommer ihåg någonting av ditt tidigare liv. Vem är du då?
- 6 Föreställ dig att du är på en anställningsintervju och blir ombedd att kort presentera dig själv. Träna inför klassen att tala om vem du är. Hur stämmer din presentation av dig själv med vad dina kamrater tycker om dig?
- 7 En turist blev visad runt i Stockholm. Han fick se Kungliga slottet, Skansen, Gamla Stan, Stadshuset, fick åka en rundtur med buss i de centrala delarna och göra en båttur på Stockholms ström. Efter detta frågade han guiden: "Ja, det här var intressant, men var ligger egentligen Stockholm?" På samma sätt har du i det här kapitlet fått exempel på olika "Jag" som tillsammans utgör svaret på frågan "Vem är jag?" Om du då frågar: "Ja, det var intressant, men vem är jag egentligen?" liknar du turisten som undrar var Stockholm egentligen ligger. Ange med egna ord poängen med skildringen av turisten i Stockholm.
- 8 Du påverkas av olika trender, inte minst vad gäller kläder. Resonera med dina kamrater: Vad kan det beror på och varför är det så viktigt att ha "rätt" kläder?
- 9 Reflektera över
 - a. Vilka delar av din identitet förändras under ditt liv?
 - b. Finns det några delar av din identitet som du tycker är stabila?
 - c. Vilka delar av din identitet bestäms av andra? Resonera tillsammans över bilden nedan.

Den heliga staden

Vissa städer som Jerusalem och Ayodhya har mer än andra kommit att bli heliga. De är platser som människor har vallfärdat till i tusentals år. Här får du besöka Jerusalem och Ayodhya. Du kommer att se hur komplicerat det kan vara att uppfattas som en helig stad.

Den mångreligiösa staden

Andra städer som Singapore och stadsdelar som Södermalm i Stockholm har det gemensamt att de har sedan lång tid tillbaka en befolkning som tagit med sig sin kultur och sin religion så att det konkret visar sig i stadens arkitektur.

Den trånga staden

Religionsbyggnader i många stora städer i världen trängs med många andra intressenters byggnader. Ett exempel på detta utgör Trinity Church på Manhattan i New York. Kyrkan är i verkligheten stor som en katedral och med ett högt torn. När den byggdes år 1846 dominerande den stadsbilden. Tornet syntes på långt håll. Men på den bild som är tagen idag ser kyrkan liten ut i trängseln med börsens skyskrapor på Wall Street. Genom att studera olika städers utveckling får du en god bild av religionens plats i samhället.

Staden som mötesplats för religioner

Konflikt, samexistens eller trängsel?

Jerusalem

Jerusalem är den stad i nuvarande Israel som är tre religioners huvudstad. Staden är full av byggnader och minnesmärken som representerar dessa olika religionstraditioner. Jerusalem är den heliga staden för både judendom, kristendom och islam. Detta gäller i särskilt hög grad den del som kallas Gamla Jerusalem, dvs. den del av staden som finns innanför murarna.

Samtidigt är Jerusalem en stad full av konflikter vilka har historiska, traditionella, religiösa, politiska, sociala och ekonomiska orsaker. Gamla Jerusalem är därför indelat i olika områden som har präglats av de olika religionerna: en judisk del, en kristen del, en muslimsk del.

Vid olika tidpunkter har Gamla Jerusalems sett olika ut. 1949 tillskapades efter krig en vapenvila där Jerusalem delades: Gamla staden tillföll Jordanien medan den nya staden blev en del av Israel.

Efter det s k sexdagarskriget 1967 intog staten Israel förutom västbanken och Gaza en större del av Gamla Jerusalem. En vapenvila slöts, och Israel har sedan dess befäst områdena med bosättningar. Numera är dessa gränser förstärkta med en hög mur.

Genom att följa de förändringar som skett på Sionberget, också kallat tempelberget, under några århundraden får man klart för sig hur problematiskt det hela alltid har varit.

År 1 - Ett judiskt tempel finns på området.

År 70 - Inga byggnader fanns på området, endast grundmuren till templet, den så kallade klagomuren.

120-talet - Den romerske kejsaren Hadrianus byggde ett tempel till guden Jupiter.

320-talet - Den romerske kejsaren Konstantin lät riva det romerska templet och kanske anlades där en kyrka.

År 650 - Två moskéer, al Aqsa moskén tillkom 632 och Omarmoskén 691, är byggda på området.

År 1099 - De kristna korsriddarna tar över området och al Aqsa moskén blir deras högkvarter. Ett kors placeras över Omarmoskén.

År 1187 - Muslimska härskare återtog området och dess byggnader blev moskéer som tidigare.

År 1948 - tillkom den moderna staten Israel men några förändringar av tempelområdet genomfördes inte.

År 1967 - tog Israel kontroll över hela Jerusalem men några förändringar av tempelområdet genomfördes inte. Däremot revs ett stort område med äldre hus kring klagomuren, nu kallad västra muren, och ett stort öppet torg tillkom vid muren.

År 1969 - utfördes ett attentat mot al Aqsa moskén. En utländsk kristen besökare försökte bränna ner byggnaden i hopp om att ett nytt Jerusalem skulle byggas i samband med Messias återkomst.

Nuläget - De båda moskéerna finns orörda kvar på tempelområdet. Vissa historiska källor kan tyda på att moskéerna egentligen från början var kristna kyrkor. Statens arkeologiska utgrävningar under tempelområdet på 1970-talet och återupptagna 2007 har väckt protester inom islamvärlden. De hävdar att syftet med utgrävningarna är att underminera den islamska rätten till sina byggnader.

Judendomens Jerusalem

Flera länders politiska ledare har känt sig utmanade att skapa fred i detta område. Och olika utspel sker ständigt. Till och med en statsminister från Sverige gjorde för några år sedan ett försök. Men hittills har ingen lyckats.

Olika lösningar kan tänkas. En av de mer långtgående lösningarna förbereds av några religiösa grupper i Israel. De förbereder rent konkret för en situation då moskéerna inte längre finns på tempelområdet. Där ska ett judiskt tempel byggas. Därför har de redan inventarier till templet och prästernas kläder klara.

De resonerar så här:

Under den israelitiska stormaktstiden 1000-/900-talet f Kr grundade David ett kungadöme med Jerusalem som huvudstad. Hans son Salomo byggde dessutom ett tempel. Staden och templet förstördes under 500-talet f Kr i samband med att större delen av folket fördes i fångenskap till Babylonien. Ett andra tempel byggdes efter återkomsten. Det förstördes av romarriket 70 e Kr.

Sedan dess har drömmen om att återuppbygga ett judiskt tempel i Jerusalem funnits. För flertalet har det stannat vid ett slags dröm. Men för en minoritet av judar är det viktigt att återuppbygga templet i Jerusalem. Först när detta skett kan alla inom judendomen återförenas. *The Temple Mount and Land of Israel Faithful Movement* är ett exempel på en rörelse inom judendomen som har detta mål. De samlar in medel och tillverkar olika inventarier för templet som altare, rökelsekar och sjuarmad ljusstake liksom prästkläder. På en video som visas på deras hemsida demonstrerar de hur drömmen ska bli verklighet och hur man ser på de hinder som finns, framför allt i form av den moské som finns på området sedan 600-talet. Som motståndare utpekas både islamföreträdare och de politiker som styr landet liksom USA:s president.

En annan sådan rörelse är *The Temple Institute*. På deras hemsida visas hur långt man hunnit i framställningen av hur detta tredje tempel ska se ut. De visar också olika inventarier som redan är tillverkade för att finnas i detta tempel.

Modell av Herodes tempel i Jerusalem med klippmoskén i bakgrunden.

Dessa organisationer har inget stöd av staten Israel men har naturligtvis rätt att existera i en demokratisk stat där alla har yttrandefrihet. De flesta israeler finner att nuvarande läge är bäst, dvs att moskéerna står orörda men under israelisk bevakning. Klippmoskén är dessutom mer ett museum över en tid som varit än en byggnad där fredagsbön pågår till skillnad från al Aqsa moskén.

Kristendomens Jerusalem

Bland alla Orlandos parker i Florida finns sedan några år tillbaka också parken *The Holy Land Experience*. Här har man byggt upp delar av staden Jerusalem på Jesus tid i full skala. Det judiska templet står i dess mitt. Och inne i ett av husen finns en modell av staden i sin helhet med dess murar och hus och människor. Här träffar man på översteprästen i överstprästerlig skrud, den sjuarmade ljusstaken, offeraltare, rökelsealtare, bord med skådebröd och alla andra inredningar som ska till för ett fungerande tempel.

Men de som står bakom denna park har inte tänkt att återinföra den judiska offerreligionen igen och denna gång i USA. Andra delar av parken visar att syftet är ett annat. Här finns platser där Jesus vandrade runt sjön Gennesaret. En båt ligger vid den lilla sjöns strand, som sägs vara en kopia av en båt funnen från den tid då Jesus vandrade kring Gennesarets sjö. Och i ett berg finns en kopia av graven och gravbädden där Jesus låg. Och i en grotta kan man fira den sista måltiden ledd av en som spelar Jesus roll. Syftet med denna park är alltså att kristna och andra som intresserar sig för kristendom ska kunna få leva sig in i Jerusalem på Jesus tid. De ska se skillnaden mellan den judendom som Jesus lämnade och den kristendom som blev följden av hans verksamhet. Också denna organisation når man lätt på Internet (www.holylandexperience.com).

Islams Jerusalem

De muslimska företrädarna i Jerusalem har en helt annorlunda utgångspunkt för hur de ser på Sionsberget i Jerusalems gamla stadsdel. En av styrelseledamöterna för området uttrycker det hela så här:

Church of all Nations i Holy Land, Orlando, Florida.

När den muslimske härskaren Omar på 600-talet intog Jerusalem fann han detta berg helt ödelagt. Här fanns inte ett spår av något judiskt tempel eller annan byggnad. Han hade därför ingen avsikt att kränka judisk religion eller skända deras heliga tempelområde. Han tyckte bara att området borde bebyggas och då var det naturligt att det blev en moské. Sedan dess har området varit en plats för islam. 1600 år är en lång tid så traditionen måste respekteras. Klippmoskén är ju en mycket vacker byggnad och underhålls väl. Den är dessutom ett museum och därmed kränks inte heller någon annan religion. Därför är det provocerande att den judiska staten bekostat arkeologiska utgrävningar under senare tid. Särskilt som de påträffat fynd som skulle bevisa att det stått en judisk synagoga på området redan under Omars tid. Såna utgrävningar borde omedelbart stoppas. Och resultaten väger lätt med hänsyn till klippmoskéns ålder och skönhet.